СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 249. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 26. жовтня, 1927. VOL. XXXV. No. 249. Jersey City, N. J., Wednesday, October 26, 1927. THREE CENTS.

ЗЕМЛЕТРУС НА АЛЯСЦІ

ПОТРЯСЕННЯ ЗРИВАЮТЬ КАБЛІ.

СІЕТЕЛ, Вашингтон, 24. жовтня. — Цілу південно-східну частину півострова Аляски навістив нині досить поважний землетрус.

Землетрус розсаджував у богато місцях скали, викликав сильні збурення моря ,потряс людськими оселями. На вежах міст станули годинники, задзвеніли шиби й кухонне начиння. Населення сильно переполохалося та перервало свої буденні заняття, але більшої шкоди не було.

З Гонолюлю доносять, що рибаки добули нині з води дивачні риби, які звичайно живуть на величезних глибинах. Урядники гідрографічного уряду (які досліджують воду) догадуються, що десь на океані певно пересунулося морське дно.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ БУВШОГО МІНІСТРА ЗА ОБМАН УРЯДУ.

БУВШИЙ УРЯДНИК КАЖЕ, ЩО ФОЛ МАВ РІШАЮЧЕ СЛОВО ПРИ АРЕНДОВАННЮ НАФТИ.

ВАШИНГТОН, 24. жовтня. — Підчас росправи проти бувшого міністра нутрішних справ Фола та нафтового підприємця Синклера за обманюванне уряду при нагоді арендовання урядових нафтових теренів виступив як свідок Артур Амбровз, бувший урядник департаменту нутрішних справ, та зізнав, що Фол одобрив остаточний начерк контракту аренди.

БОРОТЬБА ЗА „АНҐЛІЙСЬКУ ПРОПАҐАНДУ".

ГОРОЖАНИ ПОЗИВАЮТЬ У СУД МЕЙОРА МІСТА, ЩО ХОЧЕ ПАЛИТИ КНИЖКИ.

ШИКАҐО, 24. жовтня. — Проти походу мейора Томпсона проти книжок з „британською пропаґандою" починається вже підносити сильна опозиція.

Проти наміру мейора спалити на публичнім місци всі книжки публичних бібліотек, в яких є анґлійська пропаґанда, виступило вже перед суд двох адвокатів, які внесли до суду прозьбу, щоби суд здержав паленнє книжок. Проти палення виступив теж відомий адвокат Даров, який називае напади на короля Джорджа божевільним кроком.

ЧОТИРОХ ЛЮДИЙ КИДАЄ ЖЕРЕБ НА СМЕРТЬ.

НАЙМОЛОДШИЙ ВИТЯГАЄ СМЕРТЕЛЬНУ ГАЛКУ.

ЛЯ ПАС, Болівія, 24. жовтня. — В 1917. році вбито тут ґенерала Хосе Мануеля Панда, що був давнійше президентом Болівії. Нині розігрався в місцевій вязниці передпослідний акт сеї драми, коли чотирох молодих людий, засуджених як заговірників, тягнули жереб, хто з них чотирох мае понести кару смерти, а котрі мають бути помилувані.

Смертельну чорну галку витягнув наймолодшйй з них, 28-літний Альфредо Хавреґі. Сей зараз заявив, що він не винуватий закиненого йому злочину, але просити о помилуваннє не буде, а просить тільки, щоби як найскорше виконати кару смерти. Він прозьби о помилуваннє не подавав, але се зробила в його імени його родина.

СТРАЙК У КОЛОРАДО ШИРИТЬСЯ.

ДЕМОНСТРАЦИЙНА ПИКЕТА ВИКЛИКУЄ СТРАЙК У МАЙНАХ.

ДЕНВЕР, Колорадо, 24. жовтня. — Страйк угольних майнерів, викликаний орґанізацією Промислових Робітників Світа, поширяється. Хоча радикальність провідників сеї орґанізації дає урядникам держави й підприємцям нагоду вести завзяту аґітацію проти страйку, страйк обхоплює що раз більше копалень.

Нині зібралася велика демонстрація страйкарів та помашерувала з табору страйкарів коло Волсенберґу до копалень у повіті Ляс Анімас. Сей похід сейчас навернув робітників сих копалень до страйку. Шериф й депутати шерифів думали запобігти сьому походови, але похід зорганізувався так скоро, що вони не могли проти сього нічого вдіяти.

СЕНЗАЦИЙНИЙ ПРОЦЕС ЗА ЗАГОВІР УБИТИ ЛЮДИНУ.

НЮ БРОНСВИК, Ню Джерзі, 24. жовтня. — Перед місцевим стейтовим судом розпочався нині процес проти панни Бесі Морс та її послугачки Мурияки Меймі Тод за заговір убити паню Дей, сестру панни Морс, її мужа та їх прибраного сина Реймонда Бритона.

Головним свідком прокураторії проти панни Морс показалася її товаришка обжалования, послугачка Меймі Тод. Ся зізнала, що панна Морс хотіла добитися всего маєтку свого батька. В тій цілі вона хотіла вперед убити батька, але коли ботько захорів небезпечно, вона звернула свої наміри проти своєї сестри. Вона й пробувала перекупити одного торговця риби, щоби сей убив сестру й її родину. Тимчасом купець риби доніс про все поліції, і коли панна Морс наймала вбийників, вона платила гроші поліційним детективам, які тепер виступлять на процесі.

АНҐЛІЙКА ҐЛІЦ НЕ КИДАЄ ГАДКИ ПЕРЕПЛИСТИ КАНАЛ

ЛОНДОН, 23. жовтня. — Англійська тайпістка, Ґліц, якій не вдалося за другим разом переплисти Англійського Каналу, не кидає гадки переплисти вдруге сей канал. На слідуючу весну задумує вона зробити нову спробу й переплисти з Анґлії до Франції. Вона сказала також, що підчас послідньої спроби була готова доплисти до анґлійського берега, віддаленого лише 9 миль від місця, де її витягнено, проти її волі, з води. Ті, що її витягнули з води, говорять, що вона була аж синьою від холоду, коли її витягнуто з моря.

КАНАДИЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ІМІҐРАЦІЇ, Р. ФОРК ПРОТИ КВОТОВОГО ЗАКОНА.

В середу 12 жовтня була в переїзджаючого через Вінніпеґ міністра іміґрації Роберта Форка делеґація від загального синоду анґліканської церкви в справі іміґрації. Міністер іміґрації сказав делеґатам, що приняття квотового іміґраційного закона для Канади не було би практичне, однакож запевнив їх, що буде робити все, що зможе, аби діставати для Канади як найбільше британських іміґрантів і держати контролю над іміґрантами з континенту Европи.

ВИВІШЕННЯ НІМЕЦЬКОГО РЕПУБЛИКАНСЬКОГО ПРАПОРА Є ОБОВЯЗУЮЧИМ.

Берлін, 23 жовтня. — Пруське правительство видало розпорядок, силою якою при усіх публичних торжествах треба вивішувати республиканські прапори, чорно-червоно-золотої краски. Коли таких прапорів не вивішено, державні урядовці не сміють брати участи у торжествах і маніфестаціях. Приукрашення будівель республиканськими прапорами має утвердити серед населення ідею льояльности до державного прапора.

ПОЖАР ВІД ГРОМУ.

В селі Торговиця вдари грім в стодолу і шпихлір Віктора Абрагамовича. Зразу обхопив пожар оба будинки і перенісся на сусідні. Згорів увесь мертвий інвентар і пять ваґонів збіжжа та 13 ваґонів штучних навозів. Шкода виносить 100.000 зол. Будинки і збіжже були необезпечені.

НІМЕЦЬКИЙ СУД ЗАСУДЖУЄ НАКЛАДЧИКА БРОШУРИ.

Накладчика і пропаґандиста брошури, що представляла життя матрозів в 1917 р. з передмовою Ернста Тельмана, засудив ляйпціґський суддя Льоренц, першого на 15 місяців тюрми й 300 н. марок кари, другого на 9 місяців тюрми й 100 н. марок кари. Здавалось би, що Німеччина користуеться найбільшою свободою слова по Америці, але як видно ще й тут є судді, що не терплять, коли їм говорити правду в очі.

БРИТІЙСЬКИЙ АТАШЕ ЗАПЕРЕЧУЄ, ЩО ВІВ ШПИГУНСТВО У СОВІТСЬКІМ СОЮЗІ.

ЛОНДОН, 23. жовтня. — Е. П. Чарнак, бувший секретар і аташе британської місії у Москві, заперечує, що вів шпигунство в користь Велико-Британії в часі свого побуту у Москві. Він каже, що цілком не знав і ніколи не видів тих людей, про яких большевики кажуть, що він послугувався ними як шпигунами. Він заявляє дальше, що совітська влада уживає тих „найновіщих ревеляцій" про шпигунів в ціли ведення пропаґанди проти Велико-Британії. Сю шпигунську аферу приготовано рівнож для вжитку британських соціялістичних делеґацій, що мають відвідати Москву з нагоди обходу Жовтневої революції.

5.000 НОВИХ ШКОЛЯРІВ.

Прийом до харківських шкіл закінчено. Народна освіта зробила вже деякі підсумки того прийому. Всіх дітей від 8—9 року віком охоплено цього року школою на 100%. Задоволено також усі заяви про вступ до старших ґруп. Крім того до шкіл принято понад 1.000 переростків. Взагалі до 58 шкіл, що є в Харкові, принято біля 5.000 нових учнів. Загальна кількість школярів у харківських школах досягає цього року 33.000. Кількість шкільних ґруп цього року зросла з 765 до 828, причому є школи, що налічують у себе 46 ґруп, при низці шкіл окремих районів міста утворено 56 окремих ґруп для переростків. Крім того в місті вже утворено три ґрупи для відсталих дітей. У звязку з браком приміщень 24 шкільні ґрупи провадять тимчасово заняття в третю зміну, через два три тижні, коли буде закінчено переселення приватних мешканців зі шкільних будинків, треті зміни по міських школах буде зовсім ліквідовано. З 58 міських шкіл 21 вже цілком українізовано і 6 українізується, решта школи національних меншостей.

БІБЛІОТЕКА ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Президія ВУЦВК ухвалила заснувати при ВУЦВК фундаментальну бібліотеку жовтневої революції. Усі книжкові видавництва, редакції ґазет і журналів, державні і громадські організації повинні надсилати до цієї бібліотеки по два примірники всіх друкованих матеріялів, що їх вони видаватимуть на 10-річчя жовтня.

НИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА.

Вписи до всіх польських шкіл вже покінчені. Щойно тепер виходить на яв, що велика кількість українських студентів, ще більша ніж в минулому році, не принята. Всі вони мусять з конечности тратити даремно роки, бо на виїзд за кордон мало хто з них може собі позволити, а знайти який небудь заробіток в краю — виключена річ.

УКРАЇНЦІ КАНДИДАТАМИ ПРИ МІСЬКИХ ВИБОРАХ.

ВІННІПЕҐ, Ман. — Північновінніпеґська галузь независимої робітничої партії поклала вже своїх кандидатів при надходячих міських виборах. Між її кандидатами є також двох Українців, а іменно: Ст. Бобівський, як кандидат на алдермена на оден рік і В. Коман на шкільного тростиса.

Се трафляється перший раз у Вінніпеґу, що анґлійська робітнича партія ставить українських кандидатів. Пп. Бобівський і Коман є Українцями. Один з них, п. Коман, був вже раз кандидатом на міського радного два роки тому, однакож тоді кандидував самостійно.

ВИМИРАЮЧИЙ НАРІД.

Норвежський дослідник і надкомісар Ліґи Націй др. Нансен робить заходи, щоби врятувати, останки вимираючих Вірмен в Еривані на Кавказі. Цим 50,000 людям бракує всяких матеріяльних засобів, щоби вони могли там оселитись і жити.

ДВАЙЦЯТИЛІТТЯ СМЕРТИ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ.

Цього літа минуло 20 літ від смерти Марка Вовчка, нашої найбільшої письменниці, а одночасно одного з наших найбільших письменників. Не всі у нас мабуть знають, що Марія Марковичка, до нині наш єдиний письменник, якого книжки перекладені на европейські мови є від довгих літ лектурою чужинців. Її „Муруся", що вийшла франц. мовою 1878 р., друкована раніше фейлетонами у впливовім „Тан", є до цього часу книжкою, що діждалась сотки видань і стала обовязковою лектурою у деяких франц. жіночих школах. Уся літературна каріера М. Вовчка рідка своїм впливом на сучасних їй знавців літератури. Турґенев перекладає її „Народні оповідання", Куліш і Шевченко захоплені ними. Навіть вічно суворий Добролюбов присвячує їм ширший нарис. Довгий час не вірили, що автором „Народніх оповідань" була Марковичка і підозрівали, що під псевдонімом Вовчок скривався її муж Опанас Маркович. Біографічні дані зібрані совісно новими критиками ствердили безсумнівне авторство Марковички. Померла вона на хуторі Доминському, біля села Нальчика, нині Кабардинсько-Балкарської автономної области. Там вона й похована, в садибі під старою грушею біля своєї маленької хатки, де вона дописувала останні сторінки своїх повістей. Вмираючи, вона заповіла, щоб її труну перевезли на Україну, а садиба, де вона прожила свої останні роки, щоб служила культурним українським цілям. Наскільки нам відомо, одна частина з цього заповіту вже сповнюеться. У відповідь на заходи українських наукових установ Раднарком Кабардинсько-Балкарської области дає свою згоду на повернення садиби на культурні завдання.

ПЕРЕСЛУХАННЄ СВІДКІВ ОБОРОНИ ШВАРЦБАРДА

СВІДКИ ОБОРОНИ, САМІ ЖИДИ, КАЖУТЬ, ЩО С. ПЕТЛЮРА БУВ ІНІЦІЯТОРОМ ПОГРОМІВ.

ПАРИЖ, 24. жовтня. — Послідним свідком оборони доброго імени пок. С. Петлюри був Петлюк, бувший поліційний інспектор у Проскурові.

Після його зізнань, погромів у Проскурові допустилися большевики.

Опісля розпочалося переслухання свідків оборони Шварцбарда.

Першим свідком була Хая Ґрінберґ, яка заявила у суді, що була наочним свідком жидівської масакри у Проскурові, на Україні, що мали там місце у лютім, 1919 року.

Її зізнання спричинили, що Шварбард почав плакати через те, що між убитими в Проскурові були члени його родини.

Хая Ґрінберґ заявила під присягою, що полк жовнірів вбіг до села, та що жовніри впадали до хат, рубали на кусники дітей, відрубували жінкам і мущинам руки і ноги, а опісля їх убивали, насилували дівчат, а відтак мордували їх.

Хая Ґрінберґ, оповідаючи про се, плакала й говорила, що не може забути тих страшних сцен, які бачила в часі погрому. Жовніри, що стояли у неї на кватирі, мали говорити, що Петлюра мав видати приказ до погромів. Плякати, які заохочували до поповнювання погромів, мали носити напись: „Спасай Україну, бий Жидів". Також інші свідки заявляли, що погроми, які приписувано Петлюрі, орґанізував і руководив ними сам Петлюра.

Дальшим свідком був Іван Ґрінберґ, член жидівської міґраційної комісії, що прибув на Україну з французьким Червоним Хрестом в часі найбільших погромів і Моррис Ґолдштайн, адвокат, що опісля утік до Петрограду. Згаданий Ґолдштайн в товаристві 40 адвокатів переводив опісля слідство в справі погромів і перепитував мешканців околиць, де були погроми. Після його зізнань, усі погроми переводилися у той самий спосіб, що ширено брехні про Жидів і розліплювано плякати, заохочуючі до погромів. В часі погрому в Проскурові, після слів Ґолдштайна, говорено українським жовнірам, що Жиди забрали з дзвіниць дзвони, а на їх місце повісили священиків. Ті клевети мали заохочувати жовнірів до погромів і викликувати відповідний настрій до розліплюваних плякатів з написом: „Бий Жидів".

ТРОЦЬКОГО Й ЗІНОВЄВА ВИКЛЮЧЕНО З ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

ПРИЧИНОЮ ЇХ ВИКЛЮЧЕННЯ Є АҐІТАЦІЯ ПРОТИ УПРАВИ ПАРТІЇ І НЕДОСТАЧА ПАРТІЙНОЇ КАРНОСТИ.

МОСКВА, 24. жотня. — Льва Троцького й Григорія Зіновєва виключено з центрального комітету комуністичної партії за „недостачу партійної карности і аґітацію проти розпорядків управи партії".

Рішення центрального комітету і центрального контрольного комітету викликали загальне здивування. Комуністичні круги були певні, що опозиція потерпить певну поразку в часі конґресу комуністичної партії у грудні, однак усі думали, що оба її провідники полишаться у центральнім комітеті аж до грудня.

Їх виключення буде мати той наслідок, що оба провідники опозиції будуть мати менше нагоди до критики політики адміністрації в часі конґресу й що Сталін і його сторонники є рішені виключити усіх критиків з висших кругів комуністичної партії. Троцький і Зіновев полищаються тепер лише звичайними членами комуністичної партії.

РАДЕКА СКИНЕНО З ГОЛОВИ КИТАЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

МОСКВА, 24. жовтня. — Карла Радека, що є одним з визначніших членів опозиції проти Сталіна й Бухаріна, постигла вже кара за його опозиційне становище. На днях скинуто його з голови китайського університету у Москві.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ У БУДАПЕШТІ.

МАДЯРСЬКІ СТУДЕНТИ ПОБИЛИ ЖИДІВСЬКИХ СТУДЕНТІВ І ВИКИНУЛИ ЇХ З УНІВЕРСИТЕТУ.

БУДАПЕШТ, 24. жовтня. — На будапештенськім університеті повторилися протижидівські заворушення. Мадярські студенти кинулись на студентів Жидів, почали їх бити, здирати з них одіж, примушували їх показувати свої університетські леґітимації й вкінці повикидали їх з університетського будинку.

Властителі Державного Театру оповістили по бійці на університеті, що відкликують гру „Славна Дама" або „Марія Тереса", якої заповіджене представлення саме і викликало протижидівські заворушення.

Мадярські студенти виступають проти відіграння „Славної Дами" тому, що сю драму написав жидівський письменник Д. Шомори. Згаданий Шомори здезертирував з угорської армії, пережив 16 літ у Франції, а опісля, одержавши амнестію від пок. короля Франца Йосифа, вернув до Угорщини. Його драма представляє трагедію панування королевої Марії Тереси.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЕ ЦВИТЕ АНТИСЕМІТИЗМ?

Як можна цего було надіятися, парижську розправу проти Шварцарда, вбийника покійного Петлюри, будуть намагатися жиди перемінити в розправу над Петлюрою і цілим українським народом. Доходить до того, що Шварцбард вважае себе вже местником не тільки за погроми, які мали місце на українських землях підчас послідньої революції, але й за знущання над жидами зперед соток літ. Сягае він отже аж до часів „Зельмана" на те, щоби в опінії світа викликати враження, що нарід український був всегда погромницьким, який громив жидів і католиків. В той то спосіб ведеться оборона. Головний оборонець Шварцбарда Торе відбув перед розправою подорож по Україні, був в Москві і Ленінграді та заявив, що совітська влада дала йому доступ до всіх документів, що звязані з історією погромів на Україні. В те ми ніколи не сумнівалися, що і совітська Москва доложить всіх старань, щоби пятно погромництва спало виключно на український нарід та на весь наш визвольний націоналістичний рух. І ми будемо тепер свідками того, як будуть на сцені відчитувати ріжні сфабриковані документи про мнимі погроми на Україні або й про дійсні погроми, за які будуть обвинувачувати українську владу і український нарід, хоч їх виновниками були московські наїздники, що як денікінська, чи червона армія бушували по українських землях. Та Росії на парижській розправі не будуть судити, а тільки Україну. Зненавиджене слово „Україна" віджило тепер на устах всеї московської чорносотенщини до большевиків включно, коли мова про „українські погроми". А жиди ведуть тепер у тому перед.

Судять ту нещасну Україну, якої найкращі землі віддано тепер під жидівські оселі. Судять за те за антисемітизм і то в тім часі, коли сама Телеграфічна Жидівська Агенція доносить за „Комсомольською Правдою" (орган комуністичної молоді), що на території коренно російській поширюеться тепер антисемітизм на великі розміри. Сам комуністичний часопис подае багато ріжних примірів з робітничого життя в Москві і Ленінграді, себто з комуністичних осередків, з яких виходить, що жидів-робітників всюди переслідують, що з них насміваються і з роботи проганяють тільки тому, що вони жиди. А на дверах деяких фабрик таки стоїть виразно написане при вході, що жидівських робітників не приймають.

Большевицький орган виправдуе те все останками царського виховання. Не перечить одначе, що цей антисемітизм за большевиків не змалів, а навпаки твердить, що він зростае. На московський антисемітизм е отже оправдання. Цар, мовляв, тому винен. А за погроми, влаштовувані московською чорною сотнею на Україні, мае відповідати український нарід. Так як би тут не було передше московського царя, а тепер московських большевиків.

ЦЕРКВА ПЕРЕД НОВИМИ ЗАВДАННЯМИ

В магазині „Ворлдс Ворк" помістив визначний презвитеріянський проповідник Чарлз Стелз статтю, в якій застановляється над тим, чому падають протестантські церкви. Він приходить до заключення, що церква стоїть на місци і не поширяється головно тому, що вона не приноровлюеться тепер до нових потреб суспільности.

А церква удержалася при житті в протягу світової історії головно через те, що пристосовувалася до зміняючихся обставин. Від неі не домагалися проповідування нової евангелії, але радше, щоби старій евангелії надавала нового духа. Коли хеміки або інжинірі промислового заведення піддають нові способи в цілі піднесення продукції, управа запопадливо усуває старі способи. Церква одначе боїться кожної зміни, щоби часами через ті зміни не була загрожена її екзистенція.

А тимчасом инші стараються заволодіти людськими серцями. Богато міліонів осіб, що посідають релігійного духа у своїх серцях, працює по инших організаціях, а й вони набули свого первісного релігійного натхнення у самій церкві. Статистика виказує, що з 1000 визначних американських соціяльних діячів 90 відсотків було спочатку членами церкви. Велике їх число тепер рішучо не симпатизує з церквою тільки тому, що церковні провідники не відносяться прихильно до їх діяльности.

В протягу многих літ жінки були головно тими, що підпирали церкву. Вони постійно перевисшали мущин під тим оглядом. Після теперішньої опінії загалу церковних проповідників, що мають широкий досвід, мущини скорше піддаються релігійному або чувственному покликови як жінки. Нормальний чоловік хоче висказати свою релігію у мужеський спосіб. Та церква рідко коли дає йому нагоду до цего. Свідоцтвом мужеської духовости є або талан даного чоловіка, або його застосування до звичайних обовязків, які церква каже йому сповняти. Тут одначе забувають про се, що у важніщих подіях зі святого письма, у яких покликували мущин до сповнення важних завдань, до яких треба було особлившого дару „Божого Духа", ті завдання складалися не з тих, які днесь уважається чисто „духовими", але вони обіймали по більшій части практичну діяльність. Приміром: коли Ізраїльтяне потребували „скинії завіта" „Дух Божий" зійшов на Везаліла не на те, щоби він мистати визначним пророком, але на те, щоби став добрим різбарем.

Що до жінок, то переважна часть їх роботи для церкви є чисто соціяльного характеру. Вони є діяльні у товариствах жіночої помочі, у місіонарських товариствах, при урядженню товариських вечер і у подібних инших обслугах. А церква є одинокою установою, що дає їм нагоду до сього. Однак під теперішню пору є богато організацій соціяльного, політичного, економічного й добродійного характеру, які потребують як найлучших умів. Серед них є без числа клюбів і товариств, які потребують о много більше здібних умів, як колись потребувала церква й тому найспосібніщі жінки даної нації починають працювати у сих нових ділянках з тим наслідком, що майже незамітно, однак рішучо, перестають інтересуватися церквою й віддаються тим важніщим завданням, яких від них вимагають світські організації.

Під теперішню пору цілий світ занятий є остаточною боротьбою за демократичний устрій. Правдоподібно найважніщим завданням церкви буде тепер означити, яке становище займе вона тоді, коли влада над світом перейде у руки простонароддя. Церква не може оборонювати якоїсь спеціяльної соціяльної системи, але вона мусить бути так обширною, щоби змістила усіх тих, яких життя переняте є Христовим духом і які стараються завести на землі Царство Боже, без огляду на се, які є їх економічні погляди.

Велика індустріяльна революція, яка саме поширюється по цілім світі, мусить застати церкву далекою від вузкоглядних поглядів на світ. Вона не повинна бути послідною, що прийме великі доктрини демократії, у які вірить цілий світ, крім церкви. Головним завданням церкви є не позискати назад тих, що не вірять у неї, але викликати більше одушевлення й заінтересовання серед тих, що є вже членами церкви й серед тих, що є поза церквою, але вірять у те, що учить церква. Тут не від річи буде пригадати, що Двайт Л. Муді, правдоподібно найбільший евангелист, який був коли відомий в Америці, провів послідні літа свого життя не у проповіданню евангелії, але на змаганнях привести церкву до зрозуміння своеї відвічальности.

Много літ тому назад Чарлз Давид Вілліємс, визначний епископ сказав: „Нинішня релігія є життево звязана з основними питаннями соціяльної справедливости, індустріяльної рівности, політичної й торговельної чесноти. Цілий світ занятий розвязкою тих питань. Церква однак, як цілість, не має нічого спільного з тими рухами. Вона говорить з острахом про такі справи, коли взагалі про них говорить. Вона не іде на стрічу навіть релігійним домаганням часу. Її мораль і етика не є достаточно високі. Вона проповідує по більшій части вузку й маловартну етику — низшого рода моральність, чисто особистого поведення, поважання, добрі форми, технічну побожність і церковні прикмети, та світ глядить тепер за висшого рода справедливостю Царства Божого на землі, яким є людська суспільність, зорганізована відповідно до Божої волі. Церква знає лише низшого рода справедливість для поодиноких осіб, підчас коли релігія заінтересована у висшого рода справедливости Царства Божого. Нинішня релігія абсорбується більше й більше живучими справами. Вона мусить переробити нинішною церкву — переробити її на дійсну гостинницю, яка є випосажена у те всьо, що є найлучше й найвисше у нашім новітнім життю й світі.

СВЯТО НА ЛИСОНІ.

Чорна рілля ізбрана і кулями засіяна,
Білим тілом зволочена і кровію намочена.
Лежить стрілець в чистім полю,
Впав за Рідний Край у бою;
Ані труни, ані ями,
Ані батька, ані мами.
Гей... Гей...

Від високих Карпат по широке Поділля—могили вкрили наш край, могили наші, рідні.

Був час, що здавалося, немов би нарід, прибитий воєнним лихоліттям, призабув ці тихі могилки; але як лише частинно пригоїлись рани, завдані війною, з тим більшою сердечністю звернувся він до них.

І ось рік-річно многотисячні народні маси нестримно збираються на цих могилах. Нарід на прощу туди йде.

А в час тої прощі ці, призабуті колись, могили стають престолами в народній святині, прикритій небозводом.

При тих престолах мами вчать своїх дітей молитися за Україну.

І пливе коротка щира молитва з дитячих уст і сердець.

„Матінко Божа! Я Тебе молю, дай Україні кращую долю!"

При тих престолах народні маси вчаться на нагляднім прикладі, як належить любити Рідний Край.

Пливуть народні маси й линуть серця всіх: і на Маківку й на львівські кладовища й до Семиківців і до Вівся. А ось залунав у Бережанщині клич: на „Лисоню"!

Ви не знаете Лисоні? Гори, зораної окопами здовж і поперек, де ще сьогодня повно заліза й крови? Гори, на якій українське стрілецтво билося раз в окопах, що боронили доступу вді сходу, а вдруге в окопах, що боронили доступу від заходу?! О, ви її знаете.

Бо зароїлось на ній від прочан цього року. І Лисоня, що досі була звичайною горою, стала народньою святинею, в якій зібралися тисячі народу. А прийшли вони сюди не тому, щоби плакати, ридати за тим молодечим цвітом, що головою тут наложив. Противно! Вони зібралися, щоби радуватися, що наш Нарід мав таких Синів, які в обороні Волі не жаліли життя.

Благословенний край, що має такі могили.

Благословенні будьте, Матері, що виховали Синів-Героїв.

Благословенна будь, земленько, бо всякла в себе Кров, пролиту з найбільшої, найсвятіщої любови, Любови до Батьківщини!

У вечірню осінню годину прилинули тисячі народа на Лисоню.

Одні прийшли, щоби спочити по трудах, другі, щоби сили до нової праці набрати, а всі, щоби розраду в народньому горю найти.

При світлі величавої пластунської ватри й десяток смолоскипів прислухувалася многотисячна маса шепотові могил і похилених хрестів.

З запертим віддихом ловили жадно кожне слово. Таємний голос говорив з могил. А до його мови достроювались промовці. Не стогони й нарікання, але бадьорість і завзятість били з кожної промови.

Широкою луною неслися тони народніх гимнів з Лисоні. І було весело, дуже весело серед могил, заліза й крови, народніх гимнів з Лисоні. Могили доказували, що дійсно „душу й тіло ми положим за нашу Свободу". А ряди карних Луговиків і Луговичок та Пластунів стверджували правдивість слів, що, як „сотня поляже, тисяча натомісць стане до борні", а многотисячні маси народу, зібрані на Лисоні, говорили самі за себе, що вже „Не пора Москалеві - Ляхові служить", бо ці маси скинули вже з плечей тавро рабства й на стрілецьких могилах збираються тому, щоби посполу:

„Нові завіти прочитать,
Присягу положити нову:
Україна і та її Воля,
Віра в народ і Рідне Слово.
Це знак, це знамя їм усім".

Розвій Лугів і пластунські організації, це запорука, що недовго хилитиметься Червона Калина.

Що не довгий час:

„А ми тую Червону Калину
піднесемо,
А ми тую славну Україну,
гей, розвеселимо".

Т. Д.

Бийся не того собаки, що бреше, а того, що леститься.

Др. Остап Грицай (Відень).

НАРОДИ В БОРОТЬБІ ЗА ВОЛЮ

1. ШВАЙЦАРИ.

Для поневоленого народу нема кращої розваги й поуки над те все, що подає про визвольні боротьби поневолених народів історія минулого. Історія вчить нас, що ідея волі, ідея незалежности одушевлювала людські уми й серця від найдавніщих часів. Що проти всякого катівського деспотизму грабіжних переможців видвигався скорше чи пізніще фронт народніх борців, які найсвятіщим своїм завданням клали собі торощення кайданів чужинецької неволі та сотворення власної держави. І вчить нас історія на кожній сторінці минулого, що й найбільша перевага чисто фізичних, матеріяльних сил ворога — тобто війська, зброї, воєнних засобів і т. ин. не змогла дуже часто вдіяти нічого навіть смішно малій горстці оборонців Рідної Землі, **коли вони тільки в повнім обєднанню ставали до визвольного бою і були готові боронити прапору волі до останньої кроплі крови.** І вчить нас історія й того, що й найбільш геройські подвиги національних Героїв, найвеличавіщі саможертви та перемоги не зараз вінчалися оконечним успіхом, а треба було цілого ряду таких подвигів та упродовж довгих століть, поки борцям за власну державу вдалося досягнути своеї мети.

Те все нам, поневоленому 40-міліоновому народові України, який ще й сьогодня не мае своєї власної, вповні незалежної і самостійної держави, важно знати й гаразд памятати особливо тому, що в наших визвольних змаганнях від найдавніщих часів до сьогодня не бачиться лінії одного великого, безперервного хотіння, не зазначується відпорно стихія народу в тіснім обєднанню всіх його національних мас, і нема всецілої самопожертви всіх за ідеал волі і власної держави. І саме зза того наш кожний національний ворог — чи це чужинецький наїздник, чи свій таки киринник — для нас тричі страшний і непереможний, бо проти нього ми ніколи не вміли, як каже Шевченко, одностайно двигнутися і видержати в бою до самого кінця. А прецінь велике обєднання національних мас було з правила найглибшою основою визволення народів далеко-далеко менших числом, ніж ми, і то в часах, коли національна свідомість не була ще така розвинена, як тепер. З тих народів незвичайно цікаві своєю визвольною боротьбою на досвітках новітньої історії передовсім Швайцари, далі Шведи й Нідерлянди, опісляж цілий ряд инших, про яких почуємо в хронольогічнім порядку в дальшім продовженню цеї праці.

Придивімжеся ближше минулому цих народів, в першу чергу історії повстання вольної Швайцарії.

Цей край, відомий на весь світ не тільки чудовою красою своеї природи, але й як спасенне прибіжище всяких переслідуваних вольнодумців та подвижників революційної роботи — з визначних Українців видавав тут славний учений Михайло Драгоманів журнал „Громада" (в Женеві) — простягається в середущій Европі, в осередній полосі велитенських альпейських гір на просторі 41.390 квадрат. кільом. Так він зі своїм не цілo $3\frac{1}{2}$ міліоновим населенням просто карлик в порівнанню з нашою Українською Землею, простір якої 850.000 кв. кіль., а населення 40 міліонів! Правда, його великогористе, самою природою мов величавими твердинями забезпечене положення, причинилося в великій мірі до того, що чужинецьким наїздникам не легко було заволодіти просторами Швайцарії. Майже в кожному з головних боїв, зведених швайцарськими верховинцями з ворожим військом, зазначувалося це географічне положення краю як жерело непоборимих трудноців для ворога, а незвичайно користно для Героїв, що того краю боронили. Це бачимо у славетних боях під Моргартен, під Земпах, під Ґранзон і Муртен та в инших, про які далі буде мова. Але й найкорисніще природне положення краю не булоб допомогло Швайцарам добути волі і власної держави, колиб вони вже в перших початках свойого істнування не були з усіх сил стреміли до самостійности та ціною і найважливіщих жертв не бралися за її здійснення. А такі стремління зазначуються у Швайцарів уже в другій половині XIII ст., особливо з часу, як на овиді тої епохи являються в Німеччині володарі з добре нам відомого роду Габсбурґів. До того часу проживали Швайцари як нащадки колишніх Гельветів (пер. Хр.), а далі Алеманів (III ст. після Хр.) вольними хліборобами в долинах довкола т. зв. Фірвальдштатського озера. Воно називається так від чотирох громад (vier Waldstätten) або, як кажуть Французи, кантонів — Швиц, Урі, Унтервальден і Люцерн — що розкинулися близь нього і в визвольній боротьбі Швайцарії грали пропамятну ролю. Після того іменно, як з поступаючим схристіянізуванням Европи проповідники Христової віри зайшли і в долини Швайцарії, основано тут багацько церков і монастирів, зверхники яких брали рівночасно менші або більші простори доокружної землі — головно в Урі — під свою владу, і зобовязували людей до панщини. Але таку панщину робили швайцарські мужики нерадо, бо володарі Німеччини, частину якої Швайцарія від VI ст. творила, потверджували окремими грамотами (нпр. грамотою цісаря Фрідріха II. 1240) їх вольности, лишали Швайцарам повну автономію, а їх кожночасний представник в поодиноких громадах, — т. зв. державний війт (Reichsvogt) або граф — мав рішаючий голос тільки як мировий судя в спірних ділах, о скільки його інтервенції було конче потреба. Зрештою всі спори між собою полагоджували Швайцари сами і підлягали тільки вибраним зпоміж себе начальникам (Landamtmann). Та коли ігумени щораз численніще засновуваних монастирів розпаношувалися чим раз більше, і стали присвоювати собі великопанські права над населенням, а габсбурські ґрафи як державні війти в північній части краю (в т. зв. Aargau) не вдоволювалися повновластями найвисших суддів, тільки намагалися захопити поодинокі громади в свої руки так, як в наших часах великі поміщики, то населення почало згодом бунтуватися. Швайцари боялися габсбурських ґрафів як безоглядних можновладців, що чигали скрізь на чуже добро і бачили з острахом поширення їх ґрафської влади в громадах Швиц і Унтервальден. Колиж габсбурські пани в порозумінню з попами захопили такусаму владу і в громаді Урі, що належала до ґрафства міста Ціріху, то ця громада виступила з усею рішучістю в обороні своїх прав, звернувшися до тодішнього володаря Німеччини, Генриха VII. з домаганням нового затвердження їх вольностей. Надаремно папа римський — з давніх давен союзник жадливих панів — накликував до швайцарських мужиків, щоб вони хилили спину під габсбурський кнут. Селяне з Урі вихлопотали в Гайнріха таки привернення давнього ладу в себе, а громади Швиц і Унтервальден пішли за їх прикладом. І знову, як ранше, почали ті громади вибирати собі своїх безпосередніх начальників зпоміж себе та по своїй уподобі.

Але незабаром мали прийти багато тяжші часи.

Це наступило тоді, як володарем Німеччини став один із габсбурських ґрафів, а саме **Рудольф I (1273).** Тепер іменно всякий відклик до престола ставав дещо ускладнений, коли на цісарськім троні сидів один з габсбурської родини, а до того такий захланний і лакомий на все, що могло збільшити могучість Габсбурґів, як Рудольф. Новий імператор потвердив, правда, те, що вибором в Гайнріха VII. кантом Урі, але щодо громади Швиц виявився справжнім Габсбурґом, бо проголосив її добром своеї рідні. Тимто ті громади, знаючи гаразд жадливість габсбурських панів і володарів, і не надіючися нічого доброго від Рудольфового сина Альбрехта I., загадали покластися на власні сили, і **обєдналися 1. серпня 1291 р.** у пропамятнім союзі трьох кантонів: **Швиц, Урі й Унтервальден** з ціллю взаїмної допомоги та тісного звязку на випадок війни з чужинецькими можновладцями. У грамоті, що проголошувала цей союз, читаемо при кінці, що „він, як Бог допоможе, буде трівати на віки вічні". Такийсамий союз був заключений між Швиц і Унтервальден з одної, а Ціріхом з другої сторони поки-що на три роки. Але хоч Рудольф проголосив кантон Швиц власністю Габсбурґів і правив там суверенно, то його володіння всетаки не далося надто в знаки Швайцарам. Затеж його син, згаданий уже **Альбрехт,** нехтував їх вольности, хоч може і не в такій мірі, як цього можнаб додумуватися з леґендарних переказів, що згодом склалися про визвольну боротьбу Швайцарії в добі Альбрехта.

Ці перекази оповідають іменно, що по наказу Альбрехта його намісники (згадані вже державні війти), особливож **Ґерман Ґеслер** та Берінґер фон **Лянденберґ,** дуже гнобили населення у своїх кантонах і допускалися тут ріжних насильств. Між иншим велів Ґеслер видвигнути велику тюрму для ворохобників — т. зв. Цвинґ Урі — а в місцевости Альторф в Урі наказав населенню покланятися капелюхові австрійських герцоґів, вивішеному на високій жердці посередині базару. Инший же королівський сіпака, Вольфеншісен фон Росберґ, хотів знасилувати жінку матроза Конрада Бавмґартена, а той убив його за це сокирою. Дальшим злочином габсбурських слуг було те, що вони за якусь малу провину загарбали Гайнріхові Ґальденові пару його найкрасших волів, кажучи, що хлопові волів не треба, бо він може тягнути плуг сам. Колиж син Ґальдена, **Арнольд Мельхталь,** станув в обороні батька й ударом палиці розторощив одному сіпаці палець, він мусів втікати до Урі, до приятеля свойого батька, **Вальтера Фірста,** а Ґальденові в кару за проступок сина викололи очі. До Мельхталя і Фірста прилучився ще третій хоробрий мужик, **Вернер Штавфахер,** який доніс своїм другам, що Ґеслер, побачивши його гарну хату, сказав: „Такої ґарної хати хлопові не треба; я тепер зроблю так, що в них таких ґарних хат на будуче не буде".

(Дальше буде).

Дерево можете пізнати по овочах.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧОТИРИ ЗАПОВІДИ ІНВЕСТАЦІЇ.

Богато, дуже богато є ріжних заповідий, формул, приписів для способу проваджения життя. Не всі з них знаємо, а хоч деякі відомі нам, так і часто не поступаємо після них.

На це, думаю, є нераз важні причини.

Та одною з них, і то найбільшою, є **байдужність.**

Ми легковажимо собі ці форми життьові, які і повстали лише на досвіді життя цих людий, котрі зіставили нам їх для нашого добра.

Одним, найважнійшим і то конечним способом є очевидно праця, яка приносить нам (в наших часах) **грошеву винагороду.**

Ця винагорода є більша або менша, так що якраз вистарчає нам на прожиття, або лиш продовжує нашу муку, не даючи зовсім загинути!

Значиться, тут треба якогось посередного способу для хоч мінімальної ощадности для себе на чорну годину і для своєї родини... А ...

Хто розуміє це, цей очевидно старається використати всякий можливий спосіб не лиш щадження але і збогачіння.

Вкінці однак, чи знаємо це, чи ні, життя є спільним для всіх нас; воно має свої вимоги і тягарі, а заразом теж і свої гарні прикмети, як вдоволення та „щастя!"

До „щастя", відай, кождий з нас стремить, уже з природи кождий його бажає!

І тут якраз повинні нам бути помічними ці посередні способи, цебто ріжні поради, заохочення, добрі приміри та заповіди.

А що живемо тепер в епосі, де фінанси грають першу ролю в життю, так ми і стараємось о ріжні способи (поза трудом) здобуття цих фінансів, які і мають дати нам та нашій рідні запевнену будучність.

І фінансовий світ Америки, розуміючи це, старається розширити серед своїх співгорожан прості та практичні способи використування своїх гроший.

„The Investment Bankers Association of America" подає чотири головні заповіди: **1) Купуй обезпечення на життя; 2) збільшуй регулярно своє щадниче конто; 3) Май власний дім; 4) вкладай свій гріш в добрі securities.**

Ці заповіди я маю на думці і буду старатися вкоротці пояснити їх для бажаної мною користи нашого загалу.

Без найменшого сумніву, повище згадане фінансове тіло на першому місци ставить загально **щадження** — бо без цього не можливим булоб збільшування основного капіталу.

Та коли воно кладе найбільшу вагу на обезпечення, нам не повинно бути **дивним**, чому якраз так.

Отже це так:

Кождий член нашого суспільства є призначений до спільного життя; маючи сімю, кождий має обовязки і завдання супроти своєї сімі, супроти своєї нації та загалом супроти людскости.

Для родини своєї є він не лише головою жилою, але навіть тою машиною, яка зуживає свою енергію для удержання себе та своєї родини. Та що кожда енергія з часом зуживається, тому треба іншого запасу. Обовязком же такого члена нації є заздалегідь постаратись о це, що моглоб удержати його сімю на цій самій висоті життя, як за його життя або працездатности, принайменьше до того часу, доки всі члени будуть в можности видавати зі себе стільки енергії, щоб провадити самостійне життя. Такий є обовязок батька і жінки для дітий і навпаки.

Суспроти власної нації — має батько і мати дати лише здорових умово і морально дітий, о скільки найбільш можна образованих і фахово вишколених членів, супроти людскости корисних і працездатних членів, а не дідів, та лінтяїв!

Задача гарна, велика і достойна гідного батька! За день-два цього сповнити не можна. Збогатитись, виховати діти та легко жити за два дні не можливо. Але можливим і правдоподібним є, що за два дні можна вмерти — і не сповнити свого обовязку.

Та тут помогти може якраз обезпечення на життя! Одна премія на випадок зовсім природного нещастя дасть змогу довести до сповнення задуманого батьком пляну для своєї родини!

Тому перш за все є забезпечення на життя!

Дальшим є збільшування щадничого конта. Кождий незужитий гріш кажуть нести до банку. А чому? — Щоби: 1) було якраз з чого заплатити премію обезпечення, 2) в часі фінансової скрути щоб було з чого брати, 3) щоб більші суми, зложені з дрібних вкладок, ужити до більших фінансових оборотів для власної користи, от як куплення власної хати, яка стоїть аж на третому місци.

Власна хата, це надзвичайна вигода для родини, бо ніхто вам не приказує, по друге часто приносить рент, а як ні то з часом виплачується (бо самі платять собі рент) так, що на старі літа хоч немічні до роботи маєте свій власний дах над головою, а для родини, на випадок смерти батька, збавління від тулання по чужих кутах. А в кінци є це капітал, який в дуже прикрому фінансовому положенню можна зужити...

А хоч нераз на хаті є „mortgage" (довг), так добрий батько не журиться цим — бо його обезпечення на життя прийде тут в поміч.

Коли ж все є — допевра тоді радять мудрі люди братися до скорого збогачіння, купуючи ріжні бонди та шери. Та і то радять купувати лиш добрі і певні.

Та тут і біда, що богато людий якраз поминає ці перші три поради, а відразу скачуть аж до четвертої — а часто упадають жертвою ріжних обманців, що продають ріжні **машинки до роблення гроший.**

Кожда річ має свої степені розвою, так і богацтво йде поволі, постепенно. Woolworth, кажуть, з 5 долярів почав, але мав терпеливість і розум і нині його сімя, це міліонери.

Нічого нема певнійшого і кращого як нормальний розвій від малого до великого.

Та до цього лиш треба вміти пристосуватися — всі свої здібности використати собі на хосен.

Т. Ковалик, Лінден, Н. Дж.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Як не повинно виглядати віче в справі помочі потерпівшим від повені.

У минулу неділю, 16. жовтня, відбулося у ню-йорськім Народнім Домі, при 6. улиці, віче в справі допомоги потерпівшим від повені. Хоч збори заповіджено на 2. годину пополудни, розпочалися вони допиро о 4. годині, при дуже малій скількости нюйорських Українців. Можна сказати, що саля світила пустками, бо на салі було около 80 людей. Збори отворив голова вічевого комітету, гр. Гузар і висказав жаль, що зійшлося так мало тутешніх Українців, та тим оправдував значно спізнене отверення зборів. Гр. Гузар підкав також гадку присутним, чи не лучше булоби відложити збори на пізніше, бо саля нам мусить бути опорожнена за пів години. Коли у сій справі ніхто не висказав своєї гадки, удилив голова зборів голосу д-ру Льонгинови Цегельському з Блумфілд, який заявив, що буде говорити коротко, бо не лишається вже богато часу на довгу бесіду. Бесідник заявив на початку своєї промови, що віча в справі допомоги потерпівшим від повені є попросту не на місци, бо такі справи як допомога потерпівшим від повені повинно полагоджуватися по товариствах і організаціях, а віча треба скликувати лише в цілі якоїсь політичної маніфестації або агітації. Коли однак таке віча вже скликано, то повинно булоб явитися на нім значно більше число учасників а не таке, яке він бачить на салі! Ню Йорк числить понад 30 тисяч Українців, а се незначне число присутних смішно мале в порівнанню з числом мешкаючих тут Українців. Крім сього віче скликано заходом 13 нюйорських організацій, які не прислали навіть своїх делегатів.

Опісля представив др. Цегельський присутним коротко великий розмір нещастя спричиненого сею нечуваною у Галичині повінню й сказав, що відвічальність за сю повінь надає передовсім на українській нарід, який допустив до того, що Галичина дісталася в руки Польщі, якої господарка відома є по цілім світі з як найгіршої сторони. Польща випродала бувші галицькі камеральні ліси Італії, а по части Франції, щоби через те дістати згоду тих держав на прилучення Галичини до Польщі. Італійські підприємці винищили до щенту галицькі ліси на Підкарпаттю й перемінили ту частину Галичини у давню Палестину або країнський Крас, або Карс. Не стало лісів, у яких задержалаcьби вода по сильних дощах, що навістили Галичину й звідси така нечувана повінь у Галичині.

Ми повинні, говорив др. Цегельський, помогти нашим землякам з причини, що в них пливе та сама кров, що у нас, а також з огляду на гуманність, патріотизм і християнські засади; рівнож і з політичних причин повинні ми помогти нашим землякам, бо Польща уже допомоги, яку дасть з державного скарбу потерпівшим від повені, на приневолення українських селян і робітників голосувати при надходячих виборах на польських кандидатів. Тут відступив бесідник від теми й почав говорити про галицькі вибори, про те, що Українці зле зробили, що не взяли участи у виборах до польського сойму та про те, що йому жертвували становище сенатора при виборах до польського сенату.

Опісля піддав др. Цегельський гадку, щоби Українці зорганізували сталий комітет допомоги старому краєви й нарікав, що се досі не сталося, а не сталося се, після гадки бесідника, завдяки редакторам українських газет, які не організують тутешніх Українців, але дезорганізують їх і занимаються киданням клевет на невинних людей.

По докторови Цегельськім що промовляв пів години, забрав голос др. Демидчук і піддав гадку, щоби звернутися до бувшого нашого епископа, чи там довголітнього адміністратора дієцезії, о. П. Понятишина, щоби він звернувся з просьбою до нюйорського кардинала Гейеза, добре йому знакомого, щоби той приказав свому духовенству проголосити по церквах збірки на потерпівших галицьких Українців; також радив др. Демидчук зорганізувати, при помочі Американців, комітет, який би занявся збіркою поміж Американцями на потерпівших галицьких Українців. Сю свою гадку сформував опісля др. Демидчук у резолюцію, яку мало піддатися під ухвалу зборів. Председатель однак не піддав сьої резолюції під голосування, так, що виглядало, що її принято мовчки, бо ніхто з присутних не висказався против неї. Опісля, мимо того, що час на наради був короткий, на внесок д-ра Цегельського почав відчитувати секретар віча з ново появившогося тижневика „Український Вістник" імена організацій і поодиноких осіб, що жертвували, або заявили що жертвують якусь суму на потерпівших від повені.

Забрав ще слово гр. Шкварок, який у кількох словах домагався, щоби продати дім при 7-ій вулиці, куплений з жертв, зібраних на вдови й сироти й одержані гроші вислати на потерпівших від повені. Председатель заявив йому, що говорить не до річи.

Жертв на потерпівших від повені зібрано $57 в готівці а $9 в деклараціях.

Сумно робилося глядіти на це віче, устроюване, як казали аранжери, 13 нюйорськими товариствами. Бо й людей не було і грошей не зібрано.

Чия тут вина — вартує над тим призадуматись.

Присутний.

ЯК ОРГАНІЗУЮТЬ ПОМІЧ ДЛЯ ПОТЕРПІВШИХ ВІД ПОВЕНИ.

БРИДЖПОРТ, КОНН. Злучений з всіх Товариств і Братств (укр.) в Бриджпорт Комітет допомоги потерпівшим від повені на Західній Україні скликує весь загал український на **Віче** в неділю, 30. жовтня, в 2-ій годині пополудни, до парохіяльної галі, 34 Біч стріт.

Взиваєтся всіх Українців і Українок з Бриджпорт, Стратфорд, Савтпорт і других місцевостий прибути на те важне Віче. 249

ЗА ЗЛУЧ. КОМІТЕТ ДОП.:
Вол. Венгринович, Ол. Кобрин, писар, **Н. Велигорський**, кас.

Молода кров говорить: скачім! — Стара кров говорить: сідаймо.

Дати не дай, а лаяти не лай.

З однієї липи двічи лика не деруть.

В суді.

— Чи ви були коли жонаті?
— Так!
— З ким?
— З жінкою!
— Певно, що з жінкою. Чи ви чули, аби хто вінчався з мужчиною?
— Так!
— Хто?
— Моя сестра!

Неструджені.

Учителька в дитячій фребелівській школі оповідає дітям про чесноти звірят і вкінці питається:

— Ну, любі, діти, хто з вас назве мені звірятко, що при праці не струджене?

— Пчола, прошу пані учительки!

— Добре, пильна пчола!

— Хто ще знає, яке звірятко? — питає вчителька.

Тут встає дівчинка (6-та споміж своїх рідних сестер)

— Бузько, прошу пані.

МУРИНСЬКІ ЛАСОЩІ.

В східній Африці Мурини люблять їсти падлину. Лучалося таке, що кольоністам згинув осел, то тубильці просили, щоби їм віддали здохлого осла для домашнього вжитку. То диве тим більше, що Мурини на европейських плянтаціях заробляють без труду тільки, що можуть купити собі свіжого мяса. Колиж кольоніст не дав Муринам падлини, боячися, щоб вони не потруїлися, то вони пізніще відкопали падлину і зїли її зовсім. І ніхто з них не захорував.

Неабиякими ласощами уважає Мурин акулу (риба людоїд). На африканських побережжах ловлять дуже багато тої риби, краять в паси і сушать на островах до сонця або на вогні. Околиці тих островів, коли віє вітер до побережжа, заповітрені багато миль. Ласощами уважає Мурин також трохи завуджені внутреності рогатої худоби, або овець. Кишки чистять так, що перетягають їх поміж пальцями (один раз вистачає), потім кидають між деревляні вуглі і завуджують. Жолудок рогатої худоби розпорюють, випатрошують і вудять. Що ще лишилося між фалдами жолудка, то підчас їдження випадає, бо вже висушене.

Ласощами для Мурина є голова кози або вівці. Голову ставлять на вогонь і, не стягаючи з неї шкіри та не виймаючи мізку, печуть, аж череп змякне наче шкіра. Потім Мурин бере голову за роги й гризе її, виколює очі — що є найбільшими ласощами з всього — а вкінці береться до мізку. Як настане дощева пора, зачинають літати в Африці крилаті терміти величини оси. Мурин жде тої хвилі, щоби терміт підріс, тоді ловить його (а це не тяжко, бо терміти вилазять з отвору гнізда лише поодиноко), назбирує їх тисячі, кидає на сковороду, вироблює з них „тісточко" і смажить. Ці термітові тісточка такі масні, що Муринові стікає товщ аж по ліктях. Їсти такі ласощі має Мурин нагоду лише двічі на рік, а саме з початком малих і великих дощів. Затє в инший час є инші ласощі, приміром гусільниці, довгі на пять центиметрів, сірі, з дуже довгим волоссям. Така гусільниця лазить по землі. Мурини збирають їх і всипають у кипяток, через що вони тратять волосся. По хвилі волосся випливає на поверхню води і можна його зібрати. Тепер гусільниці варяться на густу „кашу" і Мурини їдять її, але, розуміється, лише як додаток до инших страв, бо инакше значило би, що він дуже не панські жие.

Головними стравами Мурина є: риж, кукуридза, пшоно. Муку варять на густу масу і подають на величезній бляшаній або деревляній тарілці. Додатки, як приміром зупу з гусільниць, кладуть окремо в глиняних або порцелянових мисках біля згаданої каші. Як уже страви подано, сідають насамперед мужчини довкола миски. Колиж родина численна і місця довкола миски за мало, то люде сідають один за другим і то так, що кожний може сягати по їду лише правою рукою.

Їсти лівою рукою строго заборонено. Хто нарушить цей звичай, того наганяють від їди. Ножа, ложки або вилок тубильці не уживають. Їдять лише рукою. Кожний бере стільки тіста, скільки може в пальцях удержати, робить з нього кулю, а потім великим пальцем робить в тій кулі діру та занурює таку ложку у сос. Хто має доволі великий палець, може зробити в тій кулі велике заглиблення і вийде на тім добре, бо попоїсть більше сосу. Коли обід скінчився, жінки подають довкола миску з водою, щоби всі обмили собі руки

Мурин не скаже, що він вже наївся, коли вже ситий. Він лівою рукою обмацується по животі або поглядає на черево, чи воно вже приписово надуте,

ТРАГІЧНЕ ДВОЖЕНСТВО.

Перед київським окружним судом відбувся при кінці минулого року процес, що ярко ілюструє подружні відносини на Радянщині. Наводимо його без коментарів за „Прол. Правдою".

„Горе було Омелькові Бобренкові, селянину білогородському від того, що серце йому, як телячий хвіст телiпалося. Уподобалася йому Антонина — не довго думаючи, одружився з нею. Не багато й пожив, як уже до Явдохи серце тягне.

І як то я не бачив, що ця либонь краща буде...

Покинув Антонину і з Явдохою побрався. Місяців кілька пожив з нею й замислився:

— Здається, що Антонина краща...

Покинув Явдоху і з Антониною почав жити. Через кілька місяців уже знов Омелькові на серці туга:

— І як я міг Явдоху на Антонину проміняти?

Покинув Антонину й знову до Явдохи повернувся. Ну, а вже, звичайно, через деякий час його до Антонини потягнуло. Та Антонина вже уникала зрадливого Омелька.

І що впертіша Антонина була, то більше серце Омелькове вогнем кохання до неї займалося. Якось під чаркою бувши, стрінув її Омелько на вулиці.

— Антонино, жити без тебе не можу...

— Відчепися, — відмовила коротко й до своєї хати пішла.

А Омелько за нею до хати. Прикрі він для себе слова там почув:

— Якого бісового батька ти сюди ходиш, коли в тебе жінка й дитина є?...

Стис Омелько уста, а потім:

— Сьогодня є, а побачиш, що завтра буде...

І вийшов з хати.

Прийшовши до дому, на защіпку двері взяв. Явдоха на печі дитину спати клала.

— Де гроші? — спитав похмуро.

— У кожушці, — відповіла Явдоха.

Узяв гроші й довго ходив по хаті. А в думках Антонина й мова її вразлива.

Став перед Явдохою:

— Знаєш, що зараз буде?...

— А що?...

— Зараз і тебе і дитину порубаю...

Твердо сказав, і зрозуміла Явдоха, що не жартує. Почала проситися. А він:

— Проси, не проси — не поможе.

І взяв сокиру. Зрозуміла Явдоха, що тільки хитрощі можуть її врятувати, і гукнула:

— Дивись, чоловіче, хтось у вікно зазирає.

Омелько вийшов на двір, за ним вибігла Явдоха, але на вулицю вискочити не пощастило, — вдарив її чоловік обухом по голові, а далі почав бити кулаками, доки знепритомніла.

Прокинулася Явдоха вже в хаті. Гадала, що у своєї матері лежить і попросила:

— Підведіть мене, мамо...

А над нею Омелько нахилився:

— Я дитину вже вдушив, — промовив хрипко.

Явдоха знов знепритомніла. А коли до памяти прийшла, Омелько зняв ікону й примусив Явдоху заприсягтися, що нікому не скаже, хто злочин.

— Кажи, що дитина від чаду померла.

Того-ж дня вона про все матері своїй розповіла, а та голові сільської ради.

Судово-медичний огляд трупа дитини виявив, що її задушено. Лікар-психіятр оглянув Омелька й дав висновок, що злочин поповнив він у нормальному стані, розуміючи все, що робить.

Справу цю розглянув Київський Окрсуд, який ухвалив позбавити Омелька Бобренка волі з суворою ізоляцією на 10 років, а також позбавити прав на 3 роки після звільнення.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ШЕНАНДО, ПА.

Збірка на потерпівших від повені.

Шенандо се найстарша українська церковна громада в Америці. Сего року минає 42 роки, як в тій місцевости, за стараннєм наших Лемків, перший в Америці український гр.-кат. священик, о. Іван Волянський, почав відправляти богослуження. Тут живе найбільше Лемків, трохи угорських Українців і Подоляків. До тепер тяжко було тут повести якусь народну роботу з тої причини, що годі було довести ті три групи до того зрозуміння, що всі вони є синами одного народу. Та, дякувати Богу, послідними часами ті різниці й упередження одних до других зачинають затиратися й наша громада вкоротці стане щодо народної роботи межи першими українськими громадами. Треба признати, що наші Лемки кермувалися вже своїм здоровим хлопським розумом, що видно з того, що свою церкву не записали на епископа й тому та громада є паном свого майна і є вільна від тих клопотів, які мають ті громади, котрі свій церковний маєток віддали були в руки епископа, а тепер наразилися на судові процеси, щоби назад відібрати своє майно. Епископ Богачевський старався недавно забрати звідси о. Середу, а надати о. Обушкевича, але нарід обстав за о. Середою й сказав йому, щоби лишився й далі тутешнім парохом, бо священик служить народови а не епископови й нарід, а не епископ дає йому платню, а епископ не сміє проти волі народу забирати й надавати йому священиків, котрим епископська ласка є вартніша як воля народа й добро церкви. Отець Середа позістає дальше парохом в Шенандо й то мимо суспензи еп. Богачевського. Властиво тепер громада уважає о. Середу красшим священиком, як був перед тим, бо тепер всі знають, що мають священика, цілою душею відданого народови й церкві. Еп. Богачевський трохи спізнився з суспензою о. Середи, бо суспендував його аж тоді, коли той суспендував епископа вже два рази: передтим, оголошуючи раз свою публичну заяву в „Свободі", а другий раз приватним листом.

Наш душпастир візвав нарід, аби в таку критичну хвилю, як теперішна, де тисячі Українців, в наслідок повені, опинилися в крайній нужді, шенандорські Українці, без ріжниці чи то Лемки, чи то Угорщани, чи Подоляки поспішили зі своїми жертвами. В неділю, дня 16-го жовтня, сам священик пішов по церкві за жертвами на сю ціль і зібрав досить поважну суму, бо $71.75. Гроші відіслано до Обєднання в цілях переслання їх до Галичини. Честь тобі, шенандорська громадо, що не забула за своїх старокраєвих братів!

Принагідний гість.

КАРНЕҐІ, ПА.

Жертви на потерпівших від повені від громадян з Карнеґі, Па.

Українська громада в Карнеґі, Па., зібрала для потерпівших від повені в церкві $47.10; опісля громадяне С. Харитон і Чайка не жалували труду і пішли по хатах та зібрали $80.00; гр. Марія Дрозд, учителька української школи, зібрала $2.85.

На хрестинах у гр. Василя Пижа, гості, що гарно й весело бавилися, не забули на терплячих нужду братів в Галичині і зібрали для них $14.75. Збірку перевів С. Харитон. Разом в Карнеґі, Па., зібрано $144.70 і вислано до Галичини через Обєднання.

І. Петриканин.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ